

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่

๒๕๖

ภาค ๑ หน้า ๗๖-๗๘

๑. (พระศาสดา ของเราทั้งหลาย) ทรงเลือกฐานะใหญ่ ๆ ที่ควรเลือก ๕ เสด็จจุติจากดุสิตบุรีนั้นแล้ว ทรงถือปฏิสนธิในศากยราชสกุล อันพระประยูรญาติ บำเรออยู่ด้วยมหาสมบัติในศากยสกุลนั้น ทรงถึงความเจริญวัย โดยลำดับ เสวยสิริราชสมบัติ ในปราสาททั้งสามอันสมควรแก่ฤดูทั้งสาม ดุจสิริสมบัติในเทวโลก ในสมัยที่เสด็จไปเพื่อประพาสพระอุทยาน ทรงเห็นท้าวทูต ๓ กล่าวคือคนแก่ คนเจ็บ และคนตาย โดยลำดับ ทรงเกิดความสังเวช เสด็จกลับแล้ว, ในวาระที่ ๔ ทรงเห็นบรรพชิต ยังความพอพระทัยในการบรรพชาให้เกิดขึ้นว่า “การบรรพชาดี,” เสด็จไปสู่อุทยาน ยังวันให้ขึ้นไปในพระอุทยานนั้น ประทับนั่งริมขอบสระโบกขรณีอันเป็นมงคลอันวิสุกรรมเทพบุตรผู้จำแลงเพศเป็นช่างกลับกามาตบแต่งถวาย ทรงสดับข่าวประสูติของราหูกุมาร ทรงทราบถึงความสิเนหาในพระโอรสมีกำลัง ทรงพระดำริว่า “เราจักตัดเครื่องผูกนี้ จนผูกมัด (เรา) ไม่ได้ทีเดียว,” เวลาเย็น เสด็จเข้าไปยังพระนคร ทรงสดับคาถาที่ พระธิดาของพระเจ้าอาพระนามว่า กิสาโคตมี ภาษิตว่า

“พระราชกุมาร ผู้เช่นนี้ เป็นพระราชโอรสแห่งพระชนนี
พระชนกและเป็นพระสวามีของพระนางใด ๆ พระชนนี
พระชนกและ พระนางนั้น ๆ ดับ (เย็นใจ) แน่แล้ว”

ทรงพระดำริว่า “เรา อันพระนางกิสาโคตมีนี้ (สวด) ให้ได้ยินนิพพุตบทแล้ว,” จึงเปลื้องแก้วมุกดาหารจากพระคอ ส่งไปประทานแก่พระนางแล้ว เสด็จเข้าไปสู่ที่อยู่ของพระองค์ ประทับนั่งบนพระแท่นบรรทมอันมีสิริ ทอดพระเนตรเห็นประการอันแปลก ของหมู่หญิงพื่อนที่เข้าถึงความหลับแล้ว มีพระทัยเบื่อหน่าย จึงปลุกนายฉันทะให้ลุกขึ้น ให้นำม้ากัณฐกะมา เสด็จขึ้นม้ากัณฐกะ มีนายฉันทะเป็นสหาย อันเทวดาในหมื่นจักรวาลห้อมล้อมแล้ว เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ณ ทรงบรรพชา ที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมานที, เสด็จถึงกรุงราชคฤห์โดยลำดับ เสด็จเที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์นั้น ประทับนั่งที่เฝ้ามเหสีปัทมา อันพระเจ้าแผ่นดินมคธทรงเชื่อเชียวด้วยราชสมบัติ ทรงปฏิเสธคำเชื้อเชิญนั้น ทรงรับปฏิญญาจากท้าวเธอ เพื่อประโยชน์แก่การได้บรรลุพระสัมโพธิญาณแล้ว จะเสด็จมาสู่แคว้นของพระองค์ เสด็จเข้าไปหาอาฬารดาบสและอุทกดาบส ไม่ทรงพอพระทัยคุณวิเศษ ที่ทรงได้บรรลุในสำนักของสองดาบสนั้น ทรงตั้งความเพียรใหญ่ถึง ๖ ปี ในวันวิสาขบูชา เช้าตรู่เสวยข้าวปายาสซึ่งนางสุชาดาถวายแล้ว ทรงลอยถาดทองคำในแม่น้ำเนรัญชรา ให้ส่วนกลางวันล่องไปด้วยสมบัติต่าง ๆ ในราวป่ามหาวันริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา,

เวลาเย็นทรงรับหญ้าที่นายโสติยะถวาย มีพระคุณอันพระยากาฬนาคราชชมเชยแล้ว เสด็จขึ้นสู่คองไม้โพธิ์
ทำปฏิญญาว่า “เราจักไม่ทำลายบัลลังก์นี้ ตลอดเวลาที่ จิตของเราจักยังไม่หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายด้วยการไม่เข้าไป
ไปถือมัน” ประทับนั่งฉินพระพักตร์ไปทางทิศบูรพา, เมื่อพระอาทิตย์ยังไม่ทันอัสดงคต, ทรงกำจัดมารและพลมารได้,
ทรงบรรลุปุเพนิวาสนิฏฐาน ในปฐมยาม บรรลุดุจตุปตนิฏฐาน ในมัชฌิมยาม หยั่งพระญาณลงในปัจจุอาการ
ในที่สุดปัจจุฌิมยาม, ในเวลาอรุณขึ้นทรงแหงตลอดสัมพัณฺณุตถนิฏฐาน ซึ่งประดับด้วยคุณทุกอย่าง มีทสพนิฏฐานและ
จตุเวสารัชชญาณเป็นอาทิ ทรงยังกาลให้ผ่านไป ที่คองไม้โพธิ์ถึง ๗ สัปดาห์ ฯ

๑. (พระศาสดา ของเราทั้งหลาย) ทรงเลือกฐานะใหญ่ ๆ ที่ควรเลือก ๕ เสด็จจากดุสิตบุรีนั้นแล้ว ทรงถือปฏิสนธิในศากยราชสกุล อันพระประยูรญาติ **บำเรออยู่** ด้วยมหาสมบัติในศากยสกุลนั้น ทรงถึง**ความเจริญ** **วัย** โดยลำดับ **เสวยสิริราชสมบัติ** ในปราสาททั้งสามอันสมควรแก่ฤดูทั้งสาม **ดุจสิริสมบัติ** ในเทวโลก

๑ (อมหากัม สตุถา) ปญจ มหาวิโลกนาหิ วิโลเกตฺวา ตโต จูโต สกฺยราชกุเล ปฏิสนฺธิ คเหตฺวา ตตฺถ มหาสมปตฺติยา **ปริจายีมาโน** อนุกฺกเมน **ภทรโยพฺพนํ** ปตฺวา ตินฺนํ อุตฺถํ อนุจจนฺวิเกสุ ตีสุ ปาสาเทสุ เทวโลกสิริ **วिय** รชฺชสิริ **อนภวนโต**

ในสมัยที่เสด็จไปเพื่อประพาสพระอุทยาน ทรงเห็นเทวทูต ๓ **กล่าวคือคนแก่ คนเจ็บ และคนตาย** โดยลำดับ ทรงเกิดความสังเวช เสด็จกลับแล้ว, ในวาระที่ ๔ ทรงเห็นบรรพชิต ยังความพอพระทัยในการบรรพชาให้เกิดขึ้น ว่า **“การบรรพชาดี,”** เสด็จไปสู่อุทยาน

อุยฺยานกัปปาย คมนสมเย อนุกฺกเมน **ชินฺณพฺยาธิมตฺตสงฺขาเต** ตโย เทวทูเต ทิสฺวา สญฺชาต- สํเวโค นินฺตติตฺวา จตฺตถฺวาเร ปพฺพชิตํ ทิสฺวา สาธุ **ปพฺพชฺชาติ** ปพฺพชฺชาย รุจี อุปฺปาเทตฺวา อุยฺยานํ คนฺตฺวา

ยังวันให้สิ้นไปในพระอุทยานนั้น ประทับนั่งริมขอบสระโบกขรณีอันเป็นมงคล อันวิสุกรรมเทพบุตรผู้จำแลงเพศเป็นช่างกลับมามา**ตบแต่งถวาย** ทรงสดับข่าวประสูติของราहुลกุมาร ทรงทราบถึงความสันทิในพระโอรสมีกำลัง ทรงพระดำริว่า “เราจักตัดเครื่องผูกนี้ **จนผูกมัด** (เรา) ไม่ได้ทีเดียว,”

ตตถ ทิวส์ เขเปตวา มงคลปฏกขรณีตีเร นิสินโน กบปฏกเวส คเหตุวา อากาศน วิสุสมมุนา เทวปุตเตน **อลงกตปฏิยโต** ราहुลกุมารสูส ซาตสาสนํ สุตฺวา ปุตฺตลีนะหฺสูส พลวภาวํ ญตฺวา **ยาว** อิทํ พนฺธนํ น พนฺธติ **ดาวเทว** จินฺทิสฺสามีติ จินฺเตตฺวา

เวลาเย็นเสด็จเข้าไปยังพระนคร ทรงสดับคาถานี้ **ที่พระธิดาของพระเจ้า**อาพระนามว่า กิสาโคตมี ภาษิตว่า

“พระราชากุมาร ผู้เช่นนี้ เป็นพระราชโอรสแห่งพระชนนี พระชนก และเป็นพระสวามีของพระนางใดๆ พระชนนีพระชนกและ พระนางนั้น ๆ ดับ (เย็นใจ) แน่แล้ว”

สายํ นครํ ปวิสฺสโต

“นิพพุตา นฺน สา มาตา   นิพพุโต นฺน โส ปิตา
นิพพุตา นฺน สา นารี   ยสฺสายํ อีทิสฺส ปตีติ”

กิสาโคตมียา นาม **ปิตุจฺจาร์ิตาย** ภาสิตํ อิมํ คาถํ สุตฺวา

ทรงพระดำริว่า “เรา อันพระนางกิสาคีตมีนี่ (สวด) **ให้ได้ยิน**นิพพุตบทแล้ว,” **จึงเปลื้อง**แก้วมุกดาหารจากพระคอ
ส่งไปประทานแก่พระนางแล้ว เสด็จเข้าไป**สู่ที่อยู่**ของพระองค์ ประทับนั่งบนพระแท่นบรรทมอันมีลิลี ทอดพระเนตรเห็น
ประการอันแปลก ของหมู่หญิงพื่อนที่**เข้าถึงความหลับแล้ว** **มีพระทัยเบื่อน่าย** จึงปลุกนายฉันทะให้ลุกขึ้น ให้นำม้
กัณฐกะมา เสด็จขึ้นม้กัณฐกะ มีนายฉันทะเป็นสหาย อันเทวดาในหมื่นจักรวาลห้อมล้อมแล้ว เสด็จออก
มหาภิเนษกรรมณ ที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมาทที,

อหัง อิมาย นิพพุตบท **สาวิโตติ** คิวโต มุตตาทหาร **โอมฤจิตวา** ตสสา เปเสตวา อตตโน
ภานัง ปวีสิตวา ลีริสยเน นิสินโน **นิพพุตตานัง** นาฏกิตถีนัง วิปการัง ทิสวา **นิพพินุทธโย**
ฉนุณ อุกฐาเปตวา กนุถกั ออาหาราเปตวา กนุถกั อารุยห ฉนุทธสหาโย ทสสทสสุจกุกวาพีเทวตาทิ
ปริวูโต มหาภินิภขมนัง นิภขมิตวา อโนมาททีตีเร ปพพชิตวา

เสด็จถึงกรุงราชคฤห์โดยลำดับ เสด็จเที่ยววิธสถาปนาในกรุงราชคฤห์นั้น ประทับนั่งที่เงื่อมเขาปัทมา อันพระเจ้า
แผ่นดินนคร**ทรงเชื้อเชิญ**ด้วยราชสมบัติ ทรงปฏิเสธคำเชื้อเชิญนั้น **ทรงรับปฏิญญา**จากท้าวเธอ เพื่อประโยชน์แก่
การได้บรรลุพระสัพพัญญุตญาณแล้ว จะเสด็จมาสู่แคว้นของพระองค์

อนุกกเมน ราชคหัง คนตวา ตตถ ปินุทาย จริตวา ปณชวปพพตปพภาเร นิสินโน
มคธรณญา รชเชน **นิมนตียมาโน** ตัง ปฏิภชิปีตวา สพพญญตัง ปตวา อตตโน วิชิตัง
อาคมนตถาย เตน **คหิตปฏิญญเ**

เสด็จเข้าไปหาอาฟ้ารดาบสและอุทกดาบส **ไม่ทรงพอพระทัย**คุณวิเศษ ที่ทรงได้บรรลุในสำนักของสองดาบสนั้น **ทรงตั้ง**ความเพียรใหญ่ถึง ๖ ปี ในวันวิสาขบูชาเมื่อ เช้าตรู่สวดขำปายาสซึ่งนางสุชาดาถวายแล้ว **ทรงลอย**ถาดทองคำในแม่น้ำเนรัญชรา

อาฟ้ารดาบส อุทกดาบส อุปสงกมิตวา เตลล์ สนตติเก อจิตตวิเสลล์ **อนลงกริตวา** จพพสสานิ มหาปธานน์ **ปทหิตวา** วิสาขปณฺณมมีทิวเส ปาโตว สุชาตาย ทินนํ ปายาสํ ปริภุญชิตวา เนรณฺชราย นทียา สุวณฺณปาตี **ปวาเหตุวา**

ให้ส่วนกลางวันล่องไปด้วยสมบัติต่าง ๆ ในราวป่ามหาวันริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา, เวลาเย็นทรงรับหญ้าที่นายโสตถิยะ ถวาย **มีพระคุณอันพระยาภาพนาคราชชมเชยแล้ว** เสด็จขึ้นสู่**คองไม้โพธิ์** ทำปฏิญญาว่า “เราจักไม่ทำลายบัลลังก์นี้ **ตลอดเวลาที่** จิตของเราจักยังไม่หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายด้วยการไม่เข้าไปถือนั้น,”

เนรณฺชราย นทียา ตีเร มหาวนฺสณฺเขต นานาสมาปตฺตีหิ ทิวสภาคํ วิตินาเมตฺวา สายณฺหสมเย โสตถิเยน ทินนํ ตินฺนํ คเหตุวา กาเพิน นาคราชเณ อภิตถุตฺตคุโณ **โพธิมณฑป** อารุญฺห ตินฺนานิ สนฺถริตฺวา น **ตาวิม** ปลุลงกํ ภินฺทิสฺสามิ **ยาว** เม อนฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ น วิมุจฺจิสฺสตีติ ปฏิญฺญํ กตฺวา

ประทับนั่งผินพระพักตร์ไปทางทิศบูรพา, เมื่อพระอาทิตย์ยังไม่ทันอัสดงคต, ทรงกำจัดมารและพละมารได้, ทรงบรรลุปุพเพนิวาสญาณ ในปฐมยาม บรรลจุตูปาตญาณ ในมัชฌิมยาม หยั่งพระญาณลงในปัจจุยการ ในที่สุดปัจจุยการ, ในเวลาอรุณขึ้นทรงแทงตลอดสัพพัญญุตญาณ ซึ่งประดับด้วยคุณทุกอย่าง มีสหพละญาณและจตุเวสารัชชญาณเป็นอาทิ ทรงยังกาลให้ผ่านไป ที่ดวงไม้โพธิ์ถึง ๗ สัปดาห์ ฯ

ปรตฤทมิขุ นิสีทิตวา สุริเย อนตถงคมิเตเยว มารพลံ **วิธิมิตวา** ปฐมยามะ ปุพเพนิวาสญาณं มชฌิมยามะ จุตูปาตญาณं ปตวา ปัจจุยการมาวาสาเน ปัจจุยการะ ญาณं โอตาเรตวา อรุณคคคเน ทสพลจตุเวสารชชาทิสพพคุณปฐิมณชิตัง สพพญญุตญาณं ปฐिवิชฌิตวา สตตสตตทาหัง โพธิมณเฑ เวตินาเมตวา (เวตินาเมสิ) ฯ